

SIO KI HE TU'ASILA
www.CLEANWATERHONOLULU.com

PE
TELEFONI
KI HE ENVIRONMENTAL CONCERN

768-3300

KO E FOUNGA LELEI TAHA HONO TAUHI E VAI 'ULI

E Mālama I Ka Wai Ola
Malu'i e vai ...
KO E MO'UI

FOUNGA LELEI TAHA HONO FAI HONO TAUHI 'O E FUNGA-FONU

Ko e ngaahi ngāue hange ko e kosimusie, kosi 'akau, tutu'u fanga ki'i va'a 'o e 'akau, mo e fana faito'o e lau'i 'akau 'oku ngalingali te ne faka'uli'i 'a e ngaahi fakatafe'anga vai-kovi ko e'uhi ko e lau'i musiu, fanga ki'i va'akau, lau'i 'akau, veve, mo e ngaahi faito'o kelekele. Ko e ngaahi fakatafe'anga vai-kovi te ne lava 'o 'oatu e ngaahi me'a faka'uli'i ko'eni ki he tafenga'anga vai 'a e Kolo, 'a ia 'oku tafe hangatonu atu ki he 'etau ngaahi matavai mo e vai matā fonua.

Ko e ngaahi me'a faka'uli'i ko'eni mei he ngaahi ngāue 'i he funga-fonua 'e lava ke ne uesia lahi 'a e 'ataakai. 'I he popo e ngaahi kongakonga 'akau 'i he vai, 'oku ne faka'aonga'i 'a e 'okisiseni he vai 'a 'ia 'oku tonu ke ma'u mo'ui mei ai 'a e ngaahi 'akau vai. Ko e 'uli 'oku ui ko e kele, te ne lava 'o punusia 'a e mānava'anga 'o e ika, fakakele'i 'a e vai, tapuni'i 'a e maama 'oku fiema'u 'e he 'akau 'o e vai, fakafulutāmakia'i 'a e feo. Ko e lahi fau e ngaahi malohi-me'akai mei he kongokonga 'o e 'akau mo e faito'o kelekele 'oku ne fakatupu 'a e tupulaki 'a e fa'ahinga 'akau-vai 'oku ui ko e 'alakī (algae) 'a ia 'oku ne tapuni'i 'a e ma'ama pea fakasi'isi'i 'a e 'okisiseni 'i he vai. 'Ikai ngata ai, ko e veve'i 'akau mo e veve 'e lava ke ne punusia pe fakasi'isi'i 'a e ngāue 'a e fakatafe'anga vai, 'o fakatupu ha tāfea.

Ko e ngaahi founga lelei taha hono tokanga'i, 'a ia 'oku 'iloa ko e (BMPs) ko e ngaahi founga 'oku faingofua mo 'aonga ange 'a ia 'oku totonu ke faka'aonga'i ke malu'i 'a e 'a e fakakona'i 'o e fakatafe'anga vai. Ko hono faka'aonga'i 'o e founga tafe'anga vai BMPs ko e konga mahu'inga ia 'o e malu'i 'o e vai 'o Hawaii ke tolonga fuoloa.

E Mālama I Ka Wai Ola
Malu'i e vai ...
KO E MO'UI

Ko Lao: Ko e Lao Faka'aululi ki he Vai Ma'a 'oku ne fakangofua 'a e (EPA) ko e Kautaha 'oku nau Tokanga'i 'a e 'Atakai ke nau fakahoko 'a e ngaahi polokalama ki hono malu'i 'o e faka'uli'i 'o e vai. Ko e ngaahi lao mo e tu'utu'uni fakafeitu'u, 'oku ne tokanga'i 'a e fakamalo'i'i mo hono tauhi 'o e ngaahi tu'utu'uni 'a e EPA.

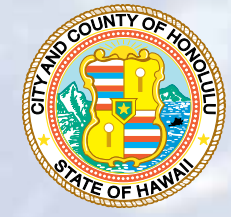
Ko e Tu'utu'uni: Ko e ngaahi Tu'utu'uni 'a Honolulu kuo 'osi fakalelei'i, Kupu 14-12-23(a) (Environmental Quality Control-Violation) 'oku ne pehe, "E ta'e fakalao ki ha taha pe ke lilingi atu pe fakatupu ke lilingi atu ha me'a faka'uli'i vai ki ha ngaahi paipa fakatafe'anga vai 'a ia te ne fakatupunga 'a e palopalema faka'uli'i vai 'i he ngaahi vai 'o e fonua, pe fakatupunga ha maumau'i 'o e ngaahi fokotu'utu'u 'a e KOLO NPDES [National Pollutant Discharge Elimination System] ngofua pe ko e levelo lelei 'o e vai 'o e Vahenga Hawaii"

Ko hono tukuatu 'o e ngaahi me'a faka'uli'i vai ki he ngaahi paipa fakatafe vai 'uli 'oku ta'e fakalao. Ko hono maumau'i, 'e lava pe ke mo'ua 'o a'u ki he \$25,000 ki he fo'i maumau 'e taha, he 'aho.

HONO TAUHI 'O E FUNGA-FONU

TUTU'U FANGA KI'I VA'A 'O E 'AKAU • KOSI MUSIE
TUFASI FAITO'O FAKALELEI KELEKELE

Kolo mo e Vahefonua 'o Honolulu
Potungāue 'o e Ngaahi Ngāue 'o e 'Atakai

E Mālama I Ka Wai Ola
Malu'i e vai ...
KO E MO'UI

KO HONO TOKANGA'I 'O E FAKATAFE'ANGA VAI-'ULI MO MALU'I 'E TAU MA'U'ANGA VAI

Ko e 'uha 'oku to he ngaahi kolo, 'oku tafe ia he ngaahi hala mo e ngaahi tafengavai, pea tākaki ia he ngaahi tākaki'anga vai mo e ngaahi pesoni tākaki'anga vai. Ko e vai 'uli ko'eni 'oku tafe ia 'i he ngaahi paipa mo e ngaahi halanga vai ki he ngaahi matavai pea mo 'oseni. Ko e veve, veve'i 'akau, kinoha'a, 'uli ma'uma'utunga, lolo 'o e me'alele, mo e ngaahi felihā'a kehekehe 'i he kelekele 'e lava ke tafe atu mo e vai 'uli 'o ne faka'uli'i 'a e ngaahi vai ho tau motu ni.

Ko e ngaahi matavai mo e 'oseni ko e nofo'anga ia 'o e ika, 'akau, mo e ngaahi me'a mo'ui nofo vai, pea ko e taha 'eni 'o e ngaahi 'elia fakafiefia 'anga 'o e komiuniti 'o Oahu, 'a ia ko e ngaahi ouau 'oku fa'a fakahoko heni hange ko e toutai, kaukau, fānifo, uku, pea mo e 'alo'alo. Pea ko hono tauhi 'o e vai'uli ke ma'a ange 'oku kaunga lelei ki he taha kotoa. Ko e fakamatala 'oku 'oatu he pepa ni 'oku tokoni ki hono malu'i mo fakasi'isi'i 'a e faka'uli'i ho tau ngaahi matavai mo e 'oseni.

KO HONO FAKAKATOA HONO NGĀUE'I

- Malu'i e kelekele, veve'i 'akau, mo e fo'i 'akau mei he movete holo, 'aki hono tafi e toenga veve pea faka'auha.
- Malu'i e tafe 'a e kelekele, 'aki hano to ha 'akau ke ne faliki 'a e kelekele mo fakasi'isi'i e tāfea – 'i he ngaahi 'elia 'oku faingofua ke tāfea. 'Ufi'ufi pea to 'akau'i 'a e 'elia 'oku fakamanga 'i he vave taha.
- Faka'ehi'ehi mei hono fakamolū e kelekele pe tuku ke fakamanga, 'e lava ke hoko ai ha tāfea e kelekele.
- To ha ngaahi 'akau faka-e-natula mo fefeka he ngaahi ve'e tafenga'anga vai ke ne sivi'i mo fakatuotua'i 'ene tafe atu.
- Fakakaukau'i 'a e ngaahi 'akau 'ufi'ufi faka-fonua mo si'isi'i 'e nau fiema'u e vai 'i he taimi to mo toe to.
- Fokotu'utu'u e veve pea kofu 'aki ha tapoline pe pelesitiki ke malu'i mei he matangi mo e 'uha.
- Fokotu'utu'u e veve mamao mei he ngaahi tafenga vai mo e ngaahi anoano vai 'uli.
- Fokotu'utu'u ho'o polokalama kosi, tutu'u fanga ki'i va'a 'o e 'akau, mo e ngaahi ouau kehe he fanga-fonua 'i ha 'aho 'oku 'afua mo mālü.
- Fakakaukau'i hano to ha ki'i konga musie, piliki, makamaka pe ko ha toe me'a faliki 'oku ne fakangofua e vai ke hu hifo ki he kelekele 'o 'ikai ko e faliki sima pe valitā 'o fakatafe'anga vai.
- Palani ho'o fakafunga-fonua mei he ola 'e hoko ki he ngaahi tafenga vai, 'i he motu'a 'a e fua 'o e ngaahi 'akau-fua (e.g., 'akau fua 'oku fua 'o taupe ki he ngaahi matavai 'e lava ke ne fakatupu 'a e pala mei fua'i 'akau).

FAKATAFE VAI

- 'Oua e fu'u lahi e fakavai e musie mo e ngoue. Faka'aonga'i 'a e ngaahi founa hono leva'i e vai, hange ko e ngaahi tiupi fakavai, tiupi fu'ifu'i iiki mo e me'a fu'ifu'i vai lautaimi
- Palani'i e sisitemi fakatafe vai ke tuha mo e fiema'u vai 'a e 'elia taki taha.
- Fakakalasi 'a e 'akau mo 'e nau fiema'u vai ko e'uhi ke fakasi'isi'i 'a e fakatafe vai pea tokamālie ki he funga 'o e kelekele.
- Sivi'i fakataimi 'a e sisitemi fakatafe vai ke 'ilo'i ko e vai fe'unga 'oku faka'aonga'i pea ko e sisitemi 'oku ngāue lelei.

NGAAHI FAITO'O KELEKELE MO E FAITO'O MANU MAUMAU

- Fakakaukau'i fakalukufua hono tauhi 'o e fanga-ki-i manu-maumau, fakataha'i 'a e faito'o kona ki he fanga-ki-i manu-maumau mo e ngaahi founa malu'i kehe, ke fakasi'isi'i e fakamole, toka malie ki he mo'ui, pea 'oua na'a uesia e 'ataakai. Ko ha toe fakamatala, kātaki 'o sio ki he la'i pepa EPA's 'i he <http://www.epa.gov/pesticides/factsheets/ipm.htm>, pea mo e toe fakamataka mei he University 'o Hawaii'i he <http://www.ctahr.hawaii.edu/oc/freepubs/pdf/pp-05.pdf>
- Muimui tonu ki he ngaahi fakahinohino 'o e kemikale 'oku 'asi he kofukofu ke 'oua na'a ke fu'u ngāue lahi 'aki.
- 'Oku 'i ai 'a e ki'i fakamatala kehe 'oku fakapipiki he koniteina, kapau ko e kemikale 'oku mavahe mei he 'uluaki koniteina.
- Ko e faito'o fakalelei kelekele, faito'o manu-iiki-maumau, mo e faito'o kona kemikale 'oku sila'i ki he fanga-fonua, ke fa'o kinautolu ki he kapa/koniteina 'oku malu mei he vai pea tuku ki ha feitu'u 'oku 'ufi'ufi malu.
- Faka'ehi'ehi mei fakamafola e faito'o fakalelei kelekele 'i he ngaahi feitu'u 'oku sima'i pe fakatoka-piliki.
- Faka'aonga'i 'a e faito'o fakalelei kelekele 'oku ngāue māmālie, 'a ia 'e si'isi'i 'ete ngāue'aki 'o 'ikai tatau mo e faito'o fakalelei kelekele 'oku fa'a ngāue ma'u 'aki.
- 'Oua na'a fufulu ha mahua mei he faito'o fakalelei kelekele ki he hala pe feitu'u 'e faingofua 'ene tafe ki he ngaahi fakatafe'anga vai 'uli.

- Fakakaukau ke ngāue'aki pe 'a e faito'o fakalelei kelekele fakana-tula hange ko e me'a fakapala'anga-veve, maniuu, pe faito'o fakalelei kelekele fakana-tula fa'u 'e he kelemutu
- 'Oua na'a ngāue'aki e faito'o fakalelei kelekele pe faito'o manu-iiki-maumau 'oka 'uha.
- *Faka'auha 'i he lelei taha 'a e faito'o fakalelei kelekele mo e faito'o kona manu-iiki-maumau. 'Oua na'a lilingi e faito'o kona manu-iiki-maumau, lolo pe ngaahi me'a tauhi 'o e musie ki he hala pe fakatafe'anga vai 'uli. Ko ha toe fakamatala, ke fokotu'utu'u ha 'apoinimeni, pe ko ha ngaahi fakamatala mei he ngaahi kautaha tufaki, telefoni 768-3201.

VEVE FAKA'API

- Ngāue 'i he 'ene mātu'u ke tafi pe puhi'i 'a e veve 'o tānaki ki ha tu'unga veve ki he taimi hiko veve.
- 'Oua e puhi'i pe tafi pe veve kehe ki he hala, ngaahi paipa vai 'uli pe ngaahi matavai
- Ko hono fakapopo 'o e musie, pe tuku pe musie kosi he funga-kelekele, 'oku tokoni ke fakafoki e hauhau mo e ivi faka-me'akai ki he kelekele.

- Ko e ngaahi tu'ung-veve, momosi ki hoko ko e faito'o kelekele, toe ngāue ki ai 'a e me'a momosi 'a e Kolo 'i hono tuku ki ha pini ki he tānaki veve. Ko e ngaahi veve mei 'api 'e lava pe ke 'ave ki he tānaki'anga veve 'a e Kolo 'i he ngaahi feitu'u pau. Ko e ngaahi veve fakakōmesiale pe keikeinanga ke 'ave ki he fakapopo'anga veve ko e Hawaiian Earth Products. Ko ha toe fakamatala kehe kātaki sio ki he http://www.opala.org/solid_waste/what_goes_where_table.html#green.

Kapau te ke fiema'u ha toe fakamatala telefoni ki he

Environmental Concern 768.3300

pe-re www.cleanwaterhonolulu.com

LIPOOTI HA ME'A TE NE FAKA'ULI'I 'A E FAKATAFE VAI 'ULI, NGAahi TAFE'ANGA VAI PEA MO E NGAahi MATĀTAHI LIPOOTI HA PUNUSIA 'A HA PAIPA FAKATAFE'ANGA VAI 'ULI PE LUO-VAI FAKAPESONI HE HALA SIO KI HE NGAahi LA'I PEPA 'OKU 'I AI E NGAahi FAKAMATALA PAU TOE SIO KI HE NGAahi FAKAMATALA FAKAAKO FEKUMI KI HA TOE FAKAMATALA MAKEHE KI HE NGAahi NGOFUA KAU KI HE FAKATAFE'ANGA VAI 'ULI